

Tévénapló

Még egyszer a kritikáról

Az 'Újvidéki Televízió Literatura című kulturális és művészeti műsorában legutóbb a kritikáirásunk mai helyzetével foglalkozó adás második részét láthattuk. Az első részt februárban sugározta a televízió, s akkor meg is írtam, hogy ennek a műsornak a funkciója, lényege szerint csak az lehet, hogy ráirányítsa a figyelmet kritikáirásunk mai állására, azt remélve, hogy a műsor nyomán termékeny dialógus bontakozik majd ki erről a témáról. Azóta eltelt csaknem két hónap, s lapjaink hasábjain egy szó sem esett róla.

Ma már nem hiszem, hogy e folytatással kiegészülve termékeny vitát eredményezhetne az a műsor. Tulajdonképpen csak arról győzhetett meg bennünket, amit egyébként is jól tudunk, hogy szellemi életünk lapos és pangó. És hogy ezen sem lehet intézményesen változtatni. Bordás Győző, a Híd szerkesztője és Urbán János az Üzenet főszerkesztője elmondták, hogy e folyóiratok jóval több kritikát (a tanulmányt, szerkesztői kommentárt, tuda-

mánykritikát is beleértve) közölnek, mint szépirodalmat. S erről számról számra meg is győződhet az olvasó. Sziveri János beszámolt az Új Synposionnak arról a törekvéséről, hogy szakítani igyekszik az irodalomközponú kultúraszemlélettel. S ha ez a minőség terén is sikerül, azokat lendítene művelődési életünkön, hisz igazi pezsgésre nem is számíthatunk, ha a pezsdítő nedveket csupán az irodalomtól várjuk.

Azt is tudjuk jól, hogy nálunk nem okoz gondot egy-egy kritika megjelentetése, teret és szerkesztői ösztönzést is kapnak kritikásaink. És mégis tagadhatatlan és leplezhetetlen tény, hogy kulturális életünk híján van az igazi szellemi pezsgésnek.

Jónak és hasznosnak tartom Hornyik Miklós felhívását egy, a kritikáirásunk helyzetéről folytatandó párbeszédre, de eredeti reagálásomtól részben eltérő okokból. E két adás ugyanis arra eszméltetett rá, hogy nem maguk az aktív kritikusok, s nem is az egyes folyóiratok jelenlegi koncepciója hibázthatatók e pangásért, a gyökerek mélyebbek.

Kritikáirásunk problémái épp abból adódnak, amit Thomka Beáta mondott ki, nagyon pontosan, a műsor első részében: „A jugoszláviai magyar kultúra egészét tartva szem előtt — írja — úgy tűnik, e kultúrán belül nem

ment végbe egy természetes differenciálódási folyamat. Nem tisztázódtak a feladatkörök, nem bontakoztak ki elég határozottan a szerkesztői koncepciók, a vállalásnak és a törekvéseknek nem alakultak ki határozott irányvonalai. (...) A differenciálódás hiánya a kritikai gyakorlatban is szembetűnő. Ezen a szinten a kritikai műfajok határainak elmosódásában és árnyaltságának eltűnésében nyilvánult meg.”

Úgy vélem, ha a közeljövőben történhet valami változás szellemi életünkben, azt épp egy olyan kritikai műfajtól várhatjuk, amelyet **Eörsi István** (nemrég **Urügyeim** címen kötetbe gyűjtött) írásai képviselnek a magyarországi szellemi életben. Egy-egy **Eörsi**-írás egymagában képes olyan szellemi pezsgést oltani a kulturális életbe, amilyenre, azt hiszem, őt, mégoly határozott koncepcióval rendelkező kritikai rovat sem lenne képes.

Aki huzamosabb ideje kísérte figyelemmel lapjainkat és folyóiratainkat, tudhatja, hogy nekünk is van néhány olyan közírónk, kritikusunk, aki érdeklődése és szelemi alkata szerint alkalmas lenne erre az indikatori szerepre. Vajon hogy bírnák ők szusszal (vagy uram bocsá! lustasággal) a hallgatást?

JUHÁSZ Erzsébet